

Een veranderend klimaat, dat vraagt om een andere aanpak

Veel en langdurige neerslag in het Heuvelland, extreem hoge afvoeren in de beken én een extreem hoge afvoer van water in de Maas zorgden voor een enorme hoeveelheid water dat zich van Zuid- naar Noord-Limburg bewoog. De watercrisis van 2021 was een crisis van ongekende kracht. Om het in perspectief te plaatsen: In het gebied van de Geul viel gemiddeld 128 millimeter in 48 uur tijd; normaal valt er in juli 80 millimeter per maand.

Deze weersomstandigheden in Limburg dus niet gewend. Dit vraagt om een andere manier van werken voor Waterschap Limburg met de vraag: Hoe kan het Limburgs landschap anders ingericht worden? Deze vraag werd tijdens de crisis al gesteld en direct na de watercrisis in juli inspecteerde het waterschap de schade aan het watersysteem. Dijken, watergangen, regenwaterbuffers, meetapparatuur, stuwen en andere belangrijke of kwetsbare plekken zijn in kaart gebracht.

Wat heeft het waterschap gedaan na de crisis?

De watercrisis heeft veel schade veroorzaakt. De eerste stap was om de schade te herstellen en kortetermijnoplossingen uit te voeren om de omgeving waterveiliger te maken. Ook heeft het waterschap, samen met verschillende partners, onderzoeken uitgevoerd voor langetermijnoplossingen om wateroverlast te beperken.

Aanpassen van regenwaterbuffers

Een van de kortetermijnoplossingen is het aanpassen van de regenwaterbuffers. Dit zijn plaatsen waar regenwater wordt opgevangen om wateroverlast te voorkomen, vaak in de vorm van een grote kuil. Bijvoorbeeld door het realiseren van extra instroomconstructies waar het water de buffer instroomt. Dit helpt om meer en sneller water in de buffer op te vangen om de wateroverlast te beperken voor de omgeving.

Na de watercrisis van 2021 heeft Waterschap Limburg in versneld tempo een aantal nieuwe regenwaterbuffers aangelegd. Zoals in Oirsbeek bij de Limietweg, Beukenberg en Douvenderweg. Ook worden op verschillende plekken in Limburg zoals Valkenburg, Meerssen, Voerendaal nieuwe buffers aangelegd of verbeterd. Verbeteren kan bijvoorbeeld door regenwaterbuffers te vergroten, door de bodem te verdiepen of door afsluiters te plaatsen die helpen voorkomen dat een regenwaterbuffer kan overstromen.

Deze aanpassingen van bestaande buffers en het realiseren van nieuwe buffers moeten ervoor zorgen dat in het geval van stortbuien de onderliggende woongebieden en watersystemen minder snel vol en overlopen.

Andere aanpassingen

Maar elke locatie vraagt een andere aanpak en ook maatwerk. Op sommige plekken in Limburg heeft zoveel water gestroomd dat stukken grond zijn weggespoeld. Om deze kwetsbare plekken te versterken is de grond verhard en verstevigd met stenen. Ook heeft Waterschap Limburg ervoor gekozen om verzwaarde keringen aan te brengen, zoals bij buffer Caumermolen in Heerlen. Deze kering bestaat uit dikke klei zodat uitspoeling bijna niet meer mogelijk is. Ook het plaatsen van een ruimere duiker, een soort buis waar water doorheen kan stromen, helpt om wateroverlast te beperken.

Op een paar locaties zijn dammen in regenwaterbuffers aangepast. Zo is de dam van regenwaterbuffer De Dem verhoogd, verzwaard en verstevigd om de huizen in de directe omgeving beter te beschermen tegen wateroverlast. Ook is er een grote verharde overloop gemaakt die ervoor zorgt dat het water goed kan wegstromen als de buffer vol is.

Sneller projecten uitvoeren in Limburg

Ook de beken in Limburg spelen een belangrijke rol bij wateroverlast. Deze kunnen bij hevige neerslag veranderen in kolkende rivieren. Een rivier of beek verleggen of verbreden is ingrijpend voor de natuur en omgeving. Maar belangrijk is ook om de omgeving te beschermen. Er worden versneld meer projecten uitgevoerd bijvoorbeeld bij Mechelderbeek, Lemiers, Valkenburg, Geulle en Eygelshoven.

Buffer in Oirsbeek

Ook stimuleert het waterschap samen met gemeenten de zelfredzaamheid van burgers. Denk aan het beschermen van woningen door middel van schotjes. Deze schotjes houden het water tegen. Dit geeft de omgeving handvatten om zichzelf te beschermen. Het sneller uitvoeren van projecten is nodig en werkt vooruit op de totale opgave.

Water beter vasthouden én laten doorstromen

Tijdens hoogwater speelt water vasthouden en laten doorstromen een grote rol. Zo heeft het waterschap de Schelkensbeek in Reuver en de Eckeltsebeek in Bergen verbreed. Maar ook door het uitvoeren van kleine aanpassingen bij de Rode Putserbeek in Simpelveld helpt om bij hoge afvoeren water beter vast te houden.

Maar het aanpassen van beken is niet het enige wat helpt bij het beter laten doorstromen van water. Ook zijn bomen bij de Geul op de grens van Meerssen en Rothem gekapt. Dit was nodig om de doorstroomcapaciteit van de Geul te verbeteren en om de brug minder gevoelig te maken voor verstoppingen. Dit jaar wordt de oever verlaagd om de afvoercapaciteit verder te verhogen en worden nieuwe bomen geplant om de natuur te herstellen.

Monitoren en voorbereiden

Het waterschap beschikt ook over een Centrale Regiekamer, waar we met behulp van dashboards onze beken, rivieren, het weer en grondwater monitoren. Dit heeft als doel om het hele watersysteem goed in de gaten te houden. Zodra we zien dat er veel neerslag valt en dus de waterstanden stijgen, kunnen we sneller reageren. Door bijvoorbeeld een crisisteam in te richten en wateroverlast beperkende maatregelen uit te voeren. Denk onder andere aan uitvoeren van extra inspecties bij regenwaterbuffers, het verlagen van stuwen waarmee we de waterstand regelen en het controleren van duikers.

Welke stappen gaan we nog zetten?

De opgave die ons te wachten staat is groot en daarom is het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) opgezet. De Limburgse gemeenten, Waterschap Limburg, Provincie Limburg en het Rijk gaan samen in dit programma aan de slag met de opgaven om Limburg en haar bewoners in de toekomst beter te beschermen en voor te bereiden tegen de gevolgen van extreme weersomstandigheden. De bestaande programma's en projecten zoals Water In Balans en het Hoogwaterbeschermingsprogramma versnellen of intensiveren we en lopen gewoon door.

Regenwaterbuffer met verharde instroom